

Türkmenistan'ın Çevre Diplomasisi

Büyük ölçekli dönüşüm programlarının doğrudan bağlantılı olduğu çevre bileşeni, Türkmenistan Devlet Başkanı'nın uyguladığı devlet politikasının öncelikli yönlerinden biridir.

Ülkede, doğayı koruma ve rasyonel doğa yönetimi ve peyzaj alanında kapsamlı çalışmalar yapılmakta, bu alanlara ait milli mevzuat sistematik olarak geliştirilmektedir. Türkmen tabiatının referans alanları devlet rezervlerinde güvenilir bir şekilde korunmaktadır.

Bu alanda bölgesel ve uluslararası işbirliğinde aktif bir konuma sahip olan ve BM'nin temel çevre anlaşmalarını onaylayan Türkmenistan, gerçek çevre sorunlarının çözümünde ve taahhütlerin yerine getirilmesinde ciddi ve sorumlu bir yaklaşım sergilemektedir.

Bununla birlikte ülkemizde su ve tarımın ileri düzeyde gelişmesi bağlamında da önem arz eden, rasyonel su kullanımı ve enerji verimliliği, çölleşme ve arazi bozulumu ile mücadele alanlarında ileri teknolojinin devreye alınması ve yerli tarım sektörünün imkânlarının değerlendirilmesi sayesinde kapsamlı çalışmalar yürütülmektedir. Modern gerçeklerin ışığında, şehirlerin ve kasabaların sürdürülebilir kalkınmasına özel önem atfedilmektedir.

Geniş ufuklara ve muhteşem manzaralara sahip olan Karakum Çölü ülkemizin en parlak doğal cazibesidir. Karakum'daki ekolojik durumun korunmasına çok özen gösteren Devlet Başkanı Gurbangulı Berdimuhamedov, bu çölün zengin bitki ve hayvan dünyasının korunmasının önemini, eşsiz ekosisteminin daha fazla incelenmesini, saygın uluslararası kuruluşlarla işbirliğinin teşvik edilmesini, özellikle de ortak projelerin uygulanması yoluyla teşvik etmenin önemine dikkat çekmektedir.

Çölleşme ile mücadele, rasyonel arazi ve su kullanımı, tuzlu ve bozulmuş arazilerin restorasyonu ve tarımsal üretimde yenilikçi teknolojilerin kullanılması çalışma yapılan önemli alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Karakum Çölü'nde insan eliyle yapılan "Altın Asır" Türkmen gölü inşaatı gibi büyük ölçekli çevre projesi uygulanmaktadır. Bu tür muazzam proje sadece Türkmenistan için değil, tüm bölge açısından büyük önem taşımaktadır. Karakum Çölü'nün merkezinde oluşturulan bu göl, çölün flora ve faunasının zenginleşmesine ve tüm bölgenin ekolojik durumunun iyileşmesine katkıda bulunuyor. Bununla birlikte, özel olarak korunan doğal alanların Ulusal sisteminin geliştirilmesi için çok fazla çalışma yürütülmektedir, bunun bir örneği de «Bereketli Karakum» adını taşıyan Devlet Koruma Alanı'dır.

Günümüzde büyük önem arzeden modern "yeşil" teknolojiler, Hazar denizi kıyısında yer alan ve bölgenin mineral, biyolojik, sağlık tesisi ve turizm potansiyelinin kullanımına bütünleşik ve rasyonel bir yaklaşım örneği olarak hizmet eden Avaza Ulusal Turizm Bölgesi'nin geliştirilmesi için bir ön koşuldur.

Bugün devlet düzeyinde çevre refahı için planlı faaliyetler yürütülmekte, Türkmenistan'ın İklim Değişikliği Milli Programı ve Milli Orman Programı'na belirlenen ülkenin bitki ve hayvan dünyasını zenginleştirmeyi ve bölgenin güzel doğasını dikkatli bir şekilde korumayı amaçlayan görevler başarıyla uygulanmaktadır.

Uzun vadeli ve geniş kapsamlı hedefleri güden bu çalışmaların bir sonucu olarak başkent Aşkabat şehrinin ve vilayetlerin etrafında orman park alanları yıldan yıla genişlemektedir. Hazar Denizi'nin muhteşem kıyısında - Avaza Ulusal Turizm Bölgesi'nde yurttaşlarımızın ve yabancı misafirlerimizin bu köşenin eşsiz doğasının özelliklerini tanımaları için en uygun koşullar yaratılmıştır.

Çevre politikasının uygulanması açısından, Türkmenistan'ın su diplomasisi önemli bir yere sahiptir; burada Devlet Başkanı Gurbangulı Berdimuhamedov'un Birleşmiş Milletler Su Stratejisi'nin geliştirilmesine yönelik inisiyatifi ortaya atmış olması dikkate şayandır.

Bu bağlamda, Türkmenistan'da, bilimsel, modern, su tasarrufu sağlayan teknolojilerin geniş çapta benimsenmesiyle rasyonel su kullanımına özel önem verilmektedir. Bu ise ekolojik refahın korunmasıyla yakından ilişkilidir. Arazinin ıslah durumunu iyileştirmek, insanlara temiz içme suyu sağlamak için etkili önlemler alınmaktadır. Su endüstrisinin malzeme ve teknik altyapısı sürekli olarak güçlendirilmekte, tüm bölgelerde yeni rezervuarlar ve diğer su teknik yapılar devreye alınmaktadır.

2019 yılından beri Türkmenistan, küresel su sorunlarını çözmek için uzmanları ve uluslararası hükümet ve sivil toplum kuruluşlarını bir araya getiren Dünya Su Konseyi (WWC) üyesidir.

Bu alandaki çalışmalar Uluslararası Aral Gölü'nü Kurtarma Fonu çerçevesinde ve ayrıca UNDP, BM Orta Asya Önleyici Diplomasi Bölgesel Merkezi, Alman Uluslararası İşbirliği Derneği vb. kuruluşlar ile ortaklaşa yürütülmektedir.

Birleşmiş Milletler ve teşkilatın ekoloji alanındaki uzman kurumlarıyla aktif işbirliği yaparak ülkemizin iklim değişikliğine yönelik dengeli adımlar atmada aktif rol aldığı belirtilmelidir.

Böylece Türkmenistan, tüm ana üretim faaliyet alanlarının çevresel güvenlik parametrelerine aşamalı olarak geçişini sağlayan Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi'ni kabul eden ilk BM üyesi ülkelerden biri olmuştur. 2019 yılında, Devlet Başkanı Gurbangulı Berdimuhamedov bu Ulusal Stratejiyi yenilenmiş şekliyle

onaylamış, böylece ülkedeki iklim etkilerini planlama ve bunlara yanıt verme çalışmalarının bir sonraki aşamasını başlatmıştır.

Türkmenistan'da, iklim etkilerini hafifletmek için orman restorasyonuna ve arazi kullanımını iyileştirmeye yönelik adaptasyon önlemleri yaygın olarak uygulanmaktadır. Ülke çapında 'Yeşil Kuşak' Yeşillendirme Programı kapsamında ilerici su tasarrufu sağlayan sulama yöntemleri kullanılarak geniş orman şeritleri oluşturulmuştur.

Türkmenistan'da Milli Orman Programı kapsamında bugüne kadar toplam 115 milyondan fazla ağaç dikildi. Bu yıl, ülke Bağımsızlığının 30. yıldönümü münasebetiyle, bakanlıklar, devlet kurumları, Aşkabat ve il valilikleri ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla 30 milyon ağaç fidanı daha dikilmesi planlanıyor.

Türkmenistan, günümüzün güncel sorunlarının çözümünde uluslararası çabaları pekiştiren küresel süreçlerin içinde bulunarak, ortak çalışmalara katkı sağlama konusunda çok sorumlu yaklaşımlar sergilemektedir.

Bu, Türkmenistan Devlet Başkanı tarafından ortaya atılan Orta Asya'da İklim Değişikliğine Dair Teknolojiler için Bölgesel Merkezin Aşkabat'ta açılması ve BM Su Stratejisinin Geliştirilmesi gibi zamanın kendisince talep edilen inisiyatifler de dâhil olmak üzere bir dizi özel girişimlerle kanıtlanmaktadır.

Böylece, ekonominin ve ekolojinin karşılıklı bağımlılığı belirleyici bir önem kazanıyor. Bu kavram, endüstriyel gelişmenin çevre üzerindeki olumsuz etkisinin kaçınılmazlığı, makul yönetim metotları, üretimin bilimsel organizasyonu ve olumsuz çevresel etkilerden kaçınmak için ileri teknolojilerin kullanımı hakkındaki geleneksel tezlere ters düşmektedir. Ülkede yaşanan yoğun endüstriyel gelişmeye rağmen Türkmenistan'da istikrarlı bir ekolojik ortamın bulunması bunun açık bir örneğidir.

Türkmenistan ayrıca bu alanda kabul edilen tüm uluslararası taahhütlere uyum göstermektedir. Ülkede atmosfere karışan sera gazlarının kaydı tutuluyor, iklim değişiklikleri kaydediliyor, diğer çalışmalar devam ediyor.

Ayrıca, çevre üzerindeki olumsuz teknojen etkilerin azaltılmasına yakıt ve enerji kompleksi, kamyon ve inşaat endüstrisi, kimya endüstrisi, kamu hizmetleri işletmelerinin büyük ölçekli modernizasyonu dahil olmak üzere ülkenin bilimsel ve teknolojik potansiyelinin artması katkı sağlamaktadır.

Ekonomi sektörlerinde aşamalı olarak modern, çevre açısından daha gelişmiş teknolojiler uygulanıyor, ayrıca, havanın temizliği ve genel olarak çevrenin durumu üzerindeki kontrol verimliliğini artırmak için önlemler alınıyor; tesisler, fabrikalar, işletmeler, inşaat halindeki tesisler, konut ve sivil inşaat için çevre standartları ve gereksinimleri sistemi geliştiriliyor.

Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbangulı Berdimuhamedov'un çevre politikasının özü, bu politikanın etkinliğinin üretim alanı doğanın rakibi değil, müttefiki ve destekçisi olacak şekilde ekonomik sistemi değiştirmeye yönelik olmasından ibarettir.

Öte yandan, ülkemizde yürütülen sistemik ekolojik önlemler, ulusal ekonominin büyümesinde yeni bir faktör haline geliyor, ulusal ekonominin genel ölçeğinde temel olarak yeni bir doğa yönetimi modeline geçiş için temel oluşturuyor.

Türkmenistan'ın dış politikasının en önemli önceliklerinden biri olarak çevre diplomasisini uygulayan Devlet Başkanı Gurbangulı Berdimuhamedov, uluslararası ilişkiler sisteminin insancılaştırılmasının ve yeşillendirilmesinin önemine de vurgu yapıyor.

Türkmenistan'da çevreyi koruma alanının yasal temellerini güçlendirme ve modernize etme açısından da önemli çalışmalar yapılmaktadır. Bu alanda yürürlükte olan mevzuatın güncellenmesi, ülkede çevre sorunlarına ilişkin uluslararası konferansların sistematik olarak düzenlenmesi bu yöndeki devlet politikasının başarısını açıkça teyit etmektedir.

Türkmenistan Devlet Başkanı'nın belirttiği gibi, tabiat sevgisi Türkmen halkının yaşamında, gelenek-göreneklerinde ve kültüründe geniş yer tutmaktadır. Bugün, şanlı atalarımızdan miras bırakılan çevreyi koruma gelenekleri giderek geliyor, yeni anlam ve nitelik kazanıyor.

**Türkmenistan'ın
Türkiye Büyükelçiliği**